

VYPRAVĚČ VLASTNĚ BERE DIVÁKY NA VÝLET

Rozhovor s Martinem Hakem, vypravěčem a lektorem semináře storytelling

Jsi vypravěč, vlastně se tím živiš. Jak ses k tomu dostal?

Chodil jsem na JAMU, na Divadelní fakultu, kde jsem studoval jednooborově dramatickou výchovu. Ve třetáku jsme měli vyrábět autorský divadelní kus, nějakou jevištní záležitost pro zápočet. Já to nechal na poslední chvíli. Byli jsme domluveni se spolužačkou. Nakonec jsme zjistili, že se nemůžeme potkat. Zavolali jsme si, že si to každý připraví sám. Našel jsem si tedy literární předlohu a začal dumat. Ležel jsem na gauči, díval se do stropu. Mí blízci chodili okolo a říkali: „Martine, neměl by sis něco zkoušet, tvořit, vyrábět?“ Byl jsem si jistý, že nic z toho, co mi navrhovali, nepotřebuji, protože to bylo v hlavě. Přicházelo to samo. Krásný příběh, který mě bavil. Chtěl jsem jej odehrát jen jednou pro spolužáky a pedagogy. Mělo to být jen na dvacet minut. Ani to nebyl divadelní prostor, jen nějaké foyer nebo chodba. Místo dvaceti minut nakonec trval hodinu a čtvrt. Ale atmosféra toho místa a ten příběh tak zafungovaly, že délka nikomu nevadila. Přihodilo se něco podivného.

Jak to vypadalo?

Odehrál jsem tři postavy příběhu. Měl jsem jednoduché atributy, abych je odlišil. A mezitím ještě postava vypravěče, která v textu samotném nebyla, ale hodila se pro mé zpracování. A celé to nějak klaplo. Leželo mi to v hlavě. Říkal jsem si, co je to za divné divadlo? Potom jsem pracoval v Lužánkách, v Brně, ve středisku volného času, jako pedagogický pracovník. Staral jsem se o kurzy pro dospělé v souvislosti s dramatickou výchovou. Vyslali mě na kurz. Vybral jsem si sedmidenní kurz ARTAMY, kde byl lektorem Američan Rives Collin. Tématem bylo, jak se může dramatická výchova a storytelling doplňovat. Pojmenovával vlastně mou zkušenost. Tím jsem zjistil, že moje práce už je vlastně vynalezená (smích). A od toho kurzu jsem začal pomalu říkat, že jsem vypravěč. Ze začátku hodně potichu, protože to byla taková kuriozita. Ale dnes to říkám nahlas.

Jsi tedy průkopníkem storytellingu v Česku?

To jsem. A jsou tu ještě další takoví. Třeba storytelling v Praze, Slovosledi v Brně a ještě skupina v Ostravě. Zatím

jsem zjistil, že každý vypravěč je úplně jiný, každý to dělá po svém, pro někoho jiného, za jiným účelem.

Na svých stránkách máš nabídky kurzů. Zaujalo mě, že jsou i pro firmy nebo pro kněze. Jak probíhají v těchto případech?

Už nějakou dobu kurzy šijeme na míru. Oni by je jinak nezaplátili. Vypravěčské řemeslo má v sobě něco, co potřebuji pro svou práci. Patří do šuplíku komunikačních dovedností. Vypravěčství je povyšuje na to, že je potřeba se dorozumět, ne jen transportovat data. Rozumět si na vyšší úrovni témat, toho, o co jde. Nejen, kolik to stojí, ale i co to znamená pro ně, pro klienty. Pro souznění s vizí, co firma představuje a aby jí všichni rozuměli.

Máš pozitivní ohlasy? Přeci jen je ta klientela hodně specifická.

Ale jo. Jsou firmy, které si myslí, že je to nástroj, jak někoho někde dotlačit. Což je svým způsobem pravda, ale to není úplně moje cesta. To se mi ježí chlupy. S kamarádem přemýšlíme nad nabídkou pro firmy související s jejich příběhy, na kterých stojí. Je to zatím takový pilot. Není

Divadýlko na dlani Mladá Boleslav / režie: Petr Matoušek
K. Poláček, P. Matoušek: Bylo nás pět

MOJE VNITŘNÍ TÉMA JE HUSA

Rozhovor se všemi kluky, tedy s Petrem Matouškem, Jeníkem Hejdrychem, Janem Jišem, Radkem Kotlabou a Liborem Ševců

Jak jste přijali nápad Petra udělat Bylo nás pět?

Petr: Tak to odpovídejte vy. Já jsem to přijal dobře (smích).

Jeník: Říkal jsem si: určitě si chce zahrát Zilvara. A měl jsem pravdu.

Libor: Byl jsem rád, že trošku měníme žánr. Říkal jsem si, že to bude dobrý. A bylo. Doufejme.

Petr: Zatím asi kromě jednoho podělaného představení ve Volyni, tak asi dobrý.

Jan: Čekal jsem, co z toho vyleze.

Radek: Byl jsem ze všech největší skeptik. Měl jsem pocit, že hrát stokrát ohrané látky není úplně ideální.

Dosavadní praxe mě však přesvědčila o tom, že lidé chtějí stokrát ohrané látky. Nechtějí žádnou avantgardu a průkopnické nové činy.

Petr: Ne že bychom někdy avantgardu a průkopnické činy předtím dělali.

Radek: Když se ale dělal druhý Pratchett, jednalo se o původní inscenaci, kterou nikdo předtím nedělal. Nemyslím avantgardu ve smyslu experimentu, ale ve smyslu nových nevidaných věcí.

A co Petrův nápad obsadit postavy takto kontra jejich věku?

Jeník: Původně jsem si myslel, že si dám pauzu, že hrát nebudu. Nakonec alternuju a musím říct, že to je dobře. Jsem rád, že jsem do toho vlítnul a

užívám si to.

Libor: Mně se to jako nápad líbilo.

Jan: Já věřím Matouškovi.

Radek: Já jsem byl skeptický v podstatě až do premiéry (všichni smích).

Petr: Očividně, ať máš připravenou jakoukoliv otázku, odpovědi můžeš zkopírovat.

Předpokládám, že mladoši byli taky nadšení, že si mohou role prohodit...

Petr: Určitě. Nechtěl jsem navyšovat počet postav, proto tam Klára s Davidem mají několik rolí. Náročné bylo, aby to všechno technicky zvládli.

Jeník: David si nakreslil schéma, všech šest nebo sedm postav, pod ním kupičky s oblečením. V podstatě nám zabral celý prostor v zákulisí jen pro svoje převleky (smích).

Radek: Tak to má být. Zasloužilejší členové souboru si hrají klidnější role. Hektické a fyzicky náročné kreace dělají kolem nich ti mladí. Vytváří prostředí, ve kterém my vlastně stojíme.

Petr: No, to máš pravdu. Tady jsme opravdu asi jen stáli.

Ve Volyni jste hráli převážně pro studenty. Pro jaké publikum to vlastně hrajete?

Petr: Pro jakékoliv publikum.

Primárně to není dělané jako představení pro školy. Je to klasické večerní představení. Nechceme to mít vyhraněné.

Radek: Chodí rodiče s dětmi a baví se i důchodci. Řekl bych, že to je ta stejná cílová skupina.

Jaké téma jste si v tom našli?

Petr: Klukovství. Že kluci nestárnou. Příběhové téma nehledám. Je to kaleidoskop krátkých scének.

Jeník: Jiné téma než klukovství v tom také nevidím. Pořád si hrajou, pořád jsou klukama. Jde spíš o pocit, který mám, než o téma.

Libor: Kromě toho je zajímavé i období, kdy se to odehrává. Obecně je to pro nás oblíbená doba, jazyk... Hezky se na to kouká.

Petr: I když jsme tam my (všichni smích).

Radek: Mám tam téma i takové nostalgie. Jede to na vlně idealizace dětství. Souvisí to i s dobou, o které mluvil Libor. Mýticky idealizovaná První republika.

Petr: Jak to cítíte vy, to jsem ani neplánoval. Nechtěl jsem tu dobu účelově vypíchnout. Mám třeba svoje vnitřní téma. Husu, kterou jsem skoro nikdy neochutnal. Až dnes. Ale vůbec na ni nemám chuť.

Helena Plicková

BYLO VÁM PĚT?!

Divadýlko na dlani z Mladé Boleslavi se na Divadelním Pikniku představilo s inscenací vlastní dramatisace nestárnoucí knihy Karla Poláčka „BYLO NÁS PĚT“ s podtitulem „Aneb kluci nestárnou“.

Svébytná dramatisace, která záměrně značně eliminuje Poláčkův jazyk, řazení kauzálních situací, a tím do nemalé míry i jeho styl vyprávění, se snaží připravit prostor pro ono „podtitulové“ inscenování. Na to ostatně poukazuje i závěr inscenace, kdy jako diváci máme uvěřit tomu, že přes všechny peripetie a nesnáze klukovského bytí i „bití“ stojí za to podnikat stále nová dobrodružství a s hlavou vztyčenou jim kráčet vstříc.

Jako východisko a přístup k interpretaci textu to lze přijmout, ovšem jen a pouze za předpokladu, že oni „hošové“ budou těmito peripetiemi a situacemi opravdu procházet a snášet všechna nastražená protivenství tehdejšího dětského „rychnovského“ světa. To se ovšem neděje. Navíc eliminací základních situací románu, které spoluvytvářejí charakter a typy nejen pěťice chlapců, ale všech ostatních vedlejších postav příběhu, si inscenátoři vyražejí mocnou „zdivadelňující“, imaginativní i situační zbraň a zároveň prostředek komunikace s divákem.

Asociativnost těchto situací, se kterou Poláček zákonitě počítá a záměrně pracuje, se rázem vytrácí a místo plnokrevných situací zbývá jen prázdná forma, pouhé divákovo pozorování starších mužů, kteří se neadekvátně a nepravděpodobně chovají a jednají. Ona avizovaná uvolněná hra a mužská zranitelná dětinskost se nedostavuje a onen snový a horečkový svět Indie se tím nemá k čemu vztahovat a vůči čemu se - jak stylově tak i obsahově - vymezovat.

Osvěžující je obraz příjezdu „rómského“ cirkusu, kdy originální a přesnou interpretací, především představitele Rudolphiho, dochází konečně k jisté „hře“, konkrétnímu a originálnímu vykreslení jasně dané situace. To je ovšem na takové ploše a hlavně s tak ohromným potenciálem, který Poláčkova předloha skýtá, opravdu málo. Samozřejmě i s přihlédnutím k interpretačnímu potenciálu souboru nejen hereckému, ale i režijně scénografickému.

S odstupem nahlížený neuspořádaný a mnohdy nekonkrétní jevištní tvar najednou postrádá ono „člověčenství“, onen humanismus, kterým je nejen Poláčkova, ale například i Bassova literární tvorba té doby nejen příznačná, ale i nadčasová.

Jaromír Hruška

Strašně se mi to líbilo. Skvělé, úžasné zahrané, mělo to vtíp.

Lucie, Písek

Představení se mi moc líbilo. Bylo to zábavné a bavilo nás to všechny.

Šárka, Písek

Mně se to moc líbilo. Bylo to zajímavé, hlavně vtípné. Zábavné. Užila jsem si to moc.

Adéla ze Strakonice

Pěkně zahrané. Líbilo by se mi, kdyby byli trochu mladší. Bylo by to perfektní.

Vladislav, Volyně

Moc hezké. Vhodně zvolené téma i pro naše studenty. Líbilo se nám to moc.

Eva, Strakonice

Moc se mi to líbilo. Bylo to takové laskavé, humorné, hezké. Jsem nadšená.

Pavla, Vimperk

Mně se to taky moc líbilo. Zaujalo mne, jak dospělí hráli děti. Bylo to zvláštní. Ale hezké. Moc se mi to líbilo.

Jarmila, Strakonice

Představení se mi líbilo, ač to pro mě bylo takové rozhozené. Udržel bych to v jednom tempu. Přecházelo to z pozvolného spádu až do trošičku rychlého, pak zase zpátky do pomalého. Ve výsledku se mi ale představení líbilo.

Štefan, Klášterec nad Ohří

Inscenace se mi velmi líbila. Oceňuji různé divadelní techniky, které použili. Pravdou je, že neudrželi tempo. To by mi ale tolik nevadilo. Spíše mě rušily samoúčelné vtípky. Víím, že je toho plný i samotný Poláček.

Jakub, Klášterec nad Ohří

Broukovicovo Kamdivadlo Česká Kamenice / režie: J. Střelka
J. Střelka: Zahraj ty Ejsíky!

PŘEMÝŠLÍM, JESTLI BYCH TAKOVOU SITUACI ZVLÁDL

Rozhovor s autorem, režisérem a hercem Jaroslavem Střelkou

Rolling Stones, nebo Beatles?
Beatles.

Opravdu? Vzhledem k vaší inscenaci bych tipoval spíš druhý pól rockové hudby.

Víte, zatímco na Stouny jsem sám, Beatles sdílím s celou svou rodinou.

Když mluvíte o samotě - věnujete se hlavně monodramatům. Nechybí vám na jevišti partner?

Chybí, moc! Naštěstí mám zbytek souboru, se kterým občas spácháme něco ve větším počtu lidí.

Když tuhle inscenaci hrajete, hodinu sám na jevišti, jste už tak zkušený divadelník, že dokážete vnímat, zda s vámi publikum jde? Vy prostě nemáte zpětnou vazbu od hereckého kolegy.

To je ošidné. Zrovna nedávno jsem zažil představení, kdy jsem neviděl do lidí, osvětlení způsobilo, že jsem před sebou vnímal jen černou díru. Nevnímal jsem jediného člověka, dokud se publikum nějak neozvalo. Do té doby jsem tápal v temnotě a hledal, komu to vlastně říkám. A to jsou hodně nebezpečné chvíle, kdy hrozí, že začnete přehánět, jenom abyste diváka upozornil: „Ozvi se mi! Jsi tam? S kým

to tady mluvím?“ Aby se mi to nestávalo, potřebuju odezvu.

Vaše inscenace začne jako vtipná anekdota o dospívání, ale končí docela zásadním morálním selháním - někdo by třeba mírněji řekl úletem - hlavního hrdiny. Setkal jste se ve svém okolí s takto vyhoceným případem, kdy celé generace nesly tíhu takovéto volby?

Přímo ve svém okolí ne. Protože jsem ale z generace, která byla v nejkrizovějším věku dospívání právě na konci normalizace, tak jsem teď ve věku, kdy se ohlídím a přemýšlím, jestli bych takovou situaci zvládl a jak. Jak bych ji řešil, jak moc jsem statečný, jak moc jsem hrdina, abych dokázal říct ne. Je to vlastně moje vyrovnání s tou dobou, s problémy, které už dnes moc řešit nemusíme.

Důležitou úlohu ve hře hraje jakési božské vnuknutí, kdy Bůh sestoupil a rozezněl v hrdinovi strunu hudební, rockerskou. I vás v životě potkalo, že jste objevil nějakou svou strunu? Kdy jste si řekl, jo, tohle v sobě mám a tohle budu dělat?

Určitě. Nebylo to tedy tak brzy, jako v případě mého hrdiny, bylo to několik let později, ale stalo se to. Nebyla to až

tak rocková struna, byla folková.

Takže se u vás najde jak hudební struna, tak ta divadelní.

Ano.

Na čem teď ve vašem divadle pracujete? Chystáte něco nového, na co se můžeme těšit?

Zahrej ty Ejsíky hraju od ledna, takže je to nové. Nyní tedy nějaké nové věci spíš jen myšlenkově zpracovávám. Zároveň se souborem hledáme možnosti, co dělat a kam jít. Že bychom už přímo měli titul nebo že bych už konkrétně na něčem dělal, to ne.

Martin Rumler

AŤ ŽIJE BIGBÍT!

Autorská inscenace Jaroslava Střelky Zahraj ty Ejsíky! (Broukovicova Kamdivadla z České Kamenice) vyvolává řadu otázek a témat, které by bylo možné pokoušet se při jejím rozboru rozplétat a rozvíjet. Jednou je rozdílná divácká percepce a konkretizace zhlédnutého divadelního představení, druhou třeba pozice autorského subjektu ve struktuře této inscenace a třetí, řekněme, problém kumulace autorsko-interpretacně-režijní pozice při tvorbě a reprízování inscenace. Zní to složitě, ale jde v zásadě o prosté věci.

K prvnímu tématu musím říci, že jsem v jistém smyslu, v tomto případě, byl poněkud nekritický divák. Jsem ze stejné generace jako autor a také „bigbíták“. Při sledování představení jsem se přenesl do doby a prostředí mně dobře známých: také jsem na střední škole zakládal kapelu, zažil problémy kolem povolování (nepovolování) veřejných vystoupení, zájem státní bezpečnosti apod. A hrdé třímání elektrické kytary v rukou jako něčeho víc, než jen hudebního nástroje. Byl to symbol, „božstvo“. A ty kultovní kapely! Prostě představení jsem si užíval, protože mi nabízelo možnost „ulítávat“ si na vlastních představách. A kdybych nebyl členem lektorského sboru a nemusel je hodnotit, s chutí bych na tom setrval. Leč bylo třeba „vystřízlivět“ a pokusit se podívat na představení trochu objektivněji. Třeba očima „nebigbítáků“.

Jistě lze hledět s uznáním na práci Jaroslava Střelky, který text k inscenaci napsal, navrhl si scénografii, vybral, a zřejmě i z menší části složil, hudbu, sám je podepsaný pod režii a sám také představení hraje. Jde o monodrama, o to je herecký úkol těžší. Ale stejně, jako můžeme obdivovat, co vše a v jaké míře kvality zvládnul, stejně se musíme ptát, proč jsou nám některé části příběhu nejasné, nerozumíme či nevěříme některým motivacím jednání, marně se dobíráme jasnějšího výkladu některých symbolů.

A zde se dostáváme k dalším, v úvodu zmíněným, otázkám. Střelka vytvořil půdorys pro nosný divadelní tvar, ale jeho způsob hraní postavy staršího muzikanta - který s napětím očekává, zda na jím pořádanou oslavu kdysi v mládí založené kapely tentokrát konečně spoluhráči přijdou (když je kdysi zradil podepsáním spolupráce s StB), přičemž při čekání vstupuje do vzpomínek a začíná nám hrát sebe sama v mladém věku - tedy jeho způsob prezentace dvou tváří jedné postavy připomíná spíše styl jakéhosi „autorského čtení“, než budování plnokrevného usilování jednající postavy. Střelka nikdy plně nevstoupí do postavy s její vlastní optikou, jí pocítovanými motivacemi a emocemi, zůstává stále v poněkud chladném odstupu. Jako by, jako autor textu, na postavu nahlížel, či nám o ní referoval, nebo jako by sám sebe z pozice režiséra ve chvíli, kdy hraje, zkoumavě hodnotil. To je však v přímém rozporu s tím, co, dle mého názoru, herecké prokreslení např. postavy naivního začínajícího rockera a událostí jeho příběhu potřebuje. My zde nemáme vnímat na jevišti autora Jaroslava Střelku, ale hercem Střelkou vytvořené postavy.

A je otázkou, zda režisér Střelka tyto nikoli zanedbatelné nuance výkonu herce Střelky může při zkoušení a reprízování vidět a připomínkovat. A také, zda se může herec Střelka plně odevzdat jednání své postavy - s tou, zde tolik potřebnou, naivní vírou - když musí být současně režisérem Střelkou a sledovat se. Odpovím si: to úplně nemůže. Tak to, co je úžasnou košatostí tvořivosti páně Střelky, je zároveň pastí. Divadlo musí být kolektivním uměním. Subjekt nemůže nahlížet subjekt. Divadlo stojí na dialogu nejen dramatickém.

Povzdechnutí na závěr: proč já jsem si to představení nemohl jen tak užívat?

Aleš Bergman

Moc se mi představení líbilo, jsem rád, že jsem ho dnes mohl vidět, protože už mi jednou uteklo.

Jonáš, Litoměřice

Obdivuju herce, kteří to dělají sami. Druhá část se mi líbila ještě víc a navíc mám ráda tuhle muziku.

Helena, Libice nad Cidlinou

Líbilo se mi, jak do toho šel herec naplno. Moc se mi líbil i text a jednoduché prvky, které v inscenaci používal.

Monika, Brno

Tohle bylo úžasný, myslím, že by to mělo dostat nějakou cenu. Líbilo se mi celkové provedení, energie, s jakou do toho představitel šel. Zahrál to naplno a opravdově. Veliký zážitek.

Jiřina, Volyně

Podle mého názoru je to silné představení. Je to o morálním selhání a ten člověk si je toho vědom a žije s tím zbytek života. A je to moc krásně zahrané.

Vladimír, Krupka

Já jsem nadšený. Bylo to krásné představení, i když to bylo divadlo jednoho herce. A protože už jsem taky starší generace, tak jsem tam ten svět viděl.

Pavel, Klapý

Velký zážitek. Když musí diváky zaujmout jeden herec, je to dřina. A tady se mu to moc povedlo

Jindřich, Volyně

DS Ty-já-tr / HROBESO Praha / režie: Luděk Horký
M. McDonagh: Poručík z Inishmoru

NÁŠ SOUBOR NENÍ TAK DRSNÝ, JAK SE TVÁŘÍ

Rozhovor s režisérem Luděkem Horkým

Představení Poručík z Inishmoru je vaše první setkání s McDonaghem. Je to tak?

Ano. Náš soubor není tak drsný, jak se tváří. Velká část McDonaghových textů není pro nás úplně nejtrefnější volba. Milujeme sice ironii, sarkasmus, ale černota a drsnost jeho tragikomedii, které zapadají do vlny coolness dramatiky, není úplně mateřský jazyk našeho souboru. Nicméně Poručík z Inishmoru se co do míry humoru té dramatičce trochu vymyká. Hraničí s určitou parodií. Poručík se nám v souboru líbí opravdu všem. Hlavně proto, jakou randu si dělá z bezúčelného násilí a jak se mu vysmívá.

Zmínil jsi, že se jedná o tragikomedii. Člověk se směje, ale mělo by ho při tom mrazit...

Rozhodně ano. Netroufám si vůbec soudit, nakolik se to daří. Je to moc těžká disciplína. Moc bychom si přáli, aby to tak bylo. Aby se lidi hodně smáli, ale když si uvědomíš čemu a proč, aby z toho měli dvojitý pocit.

Takový ten úlevný smích...?

No to právě není úlevný smích. Jde o smích, že jsem pobavený, ale přitom uvnitř cítím neklid a zbavím se ho, až

když se nad tím zamyslím. A odnesu si hořkosladký pocit zmaru. Věci, o kterých to je, jsou tak bezútešně zoufalé. Nechci ani říkat smutné, ale zoufalé, že smích je jen metoda, jak se z toho nezbláznit.

Dělal jsi nějaké úpravy textu?

Minimální. Je pravda, že jsem vyškrtal výraznou linii kariérního růstu v rámci teroristické organizace. Jak se stává poručíkem. Absurdní je, že v té organizaci je vlastně jen on sám. A omezil jsem celou řadu reálií spojenou se Severním Irskem. Realita je v současnosti úplně jiná. Žádnou zásadní inscenační úpravu jsem však neprovedl.

Co tě vedlo k výběru hudby? A neopakuj mi, že to je hudební terorismus, jak zaznělo na rozboru.

Já nad tím ale tak přemýšlel. I nad tím, co by hrálo v rádiu u Donnyho doma. Nějaký Impuls nebo Bláník. Samozřejmě se mi pak líbilo, a to už je moje obsese, jak taktně naznačil kolega Hruška, hledat zvrhlé písničky o kočíčkách. Myšlenka na ně mě začala bavit víc a víc. Mám jeden důkaz, proč jsem to zamýšlel jako určitý terorismus české pop music vedený proti jejím posluchačům. Téměř všechny písničky

přece existují v mnohem lepších úpravách, třeba v Semaforu. Ale hledali jsme opravdu nejzvrhlejší verze, co jsou k dostání.

Nebál ses toho, že najednou z Irska vybočíš a skočíš do Česka? Do úplně jiných reálií?

Bál, ale bylo to silnější než já. Zafungovala ta obsese. Konečně jsem měl možnost podobné hudební shity využít.

Myslíš, že po téhle vaší zkušenosti diváci ještě u vás McDonagha uvidí?

To nevím. Vůbec jsem o tom ještě nepřemýšlel. Čeká nás teď premiéra Dostojevského Bratrů Karamazových. Už nám hoří koudel u prdele a jedeme jako namydlení blesci. Premiéra je 10. a 11. 6. od 19:30 v divadle Radar v pražských Holešovicích. A v příští sezóně kolega Radek Šedivý, režisér Srnek a představitel Poručíka, bude dělat polskou komedii Amazonie. Kromě toho slavíme příští rok dvacáté narozeniny a chtěli bychom k tomu udělat autorský kabaret. A to je plánů až až.

Helena Plicková

KDO ZABIL PRCÍKA TOMEŠE?

To je základní otázka, to je, oč tu běží. Byl to Davey, který našel mrtvého kocoura na silnici, byla to zbabělost Donnyho (otce Padraicka – obávaného teroristy, který mu svého kocoura svěřil na hlídání)? Anebo ho zabil sám Padraick, když vzal spravedlnost do svých rukou v boji za svobodné Irsko? Anebo jsou to ti, kteří cítí, že fanatičnost Padraicka je tak neúnosná, že ho musejí zabít? Nakonec to může to být i obdivovatelka Padraicka, Mairead. A co to vyřeší, když se nalezne vrah Prcíka Tomeše?

Jaké však nás v závěru inscenace čeká překvapení: Prcík Tomeš žije a vesele si mňouká. A ti, co džina z lahve vypustili, stojí proti sobě a hádají se o to, zda kocourovi chutnají nebo nechutnají kukuřičné vločky.

Je to obraz strachu člověka o sebe, zároveň i obraz agresivity, ve chvíli, kdy není kam utéct, dokonce ani před sebou samotným.

Inscenace divadelního souboru Hroboso Poručík z Inshimoru odhaluje chování a jednání člověka, který je vyklouben ze sebe sama pod tíhou boje o svobodu svého Irska. Ovšem ve chvíli, kdy je jeho miláček kocour ohrožen, boj o svobodu Irska se mění v obyčejnou pomstu, bez ohledu na to, zda jde nebo nejde o jeho otce.

Je třeba jít na dřev, zároveň však neuvěřitelnost příběhu musí nabídnout určitý stupeň hodnověrnosti. Hroboso cítí, že hodnověrnost absurdity stojí na hereckých prostředcích. Na schopnosti takového slovního jednání, které nebude vzbuzovat v divácích jenom odpor.

Domnívám se, že nejen herecká, ale i lidská zkušenost herců divadelního souboru Hroboso vytvořila určitý stav, ve kterém se dnes nacházíme. Neplatí v něm desatero, svoboda slova, odpovědnost, emaptie jsou pouhým heslem v encyklopedii. A cesta hledání, kdo zabil Prcíka Tomeše, je vlastně určitým dobře propracovaným druhem alibismu, paradoxně.

Radvan Pácl

Myslím, že je to velice profesionálně udělané. Výborné herecké výkony. Je to udělané tak, že člověk najednou pochopí absurditu toho všeho, co se děje kolem nás. Je to metafora, to není příběh. Mně se to velmi líbilo. I když věci od McDonagha nemám tak ráda, protože jsou velmi drsné, ale tady najednou je ta drsnost jednak na místě a navíc použita pro humor, což velmi obdivuji. Jak v tom textu, tak v provedení.

Jana, Krupka

Já jsem se bavil, tedy až od půlky, kdy jsem pochopil, že se jedná o parodii. A stejně jsem si do té doby myslel, že koukám na komedii, a moc jsem tomu nerozuměl. Ale jako parodie skvělé.

Pavel, Kadaň

Mně se strašně líbil ten text. A bavila jsem se a smála jsem se. Mám McDonagha ráda, takže jsem šla na jistotu.

Sabina, Kadaň

Byl jsem překvapený, netušil jsem, na co vlastně jdu. Líbilo se mi to, moc pěkné. Téma je aktuální. Musím o tom ještě přemýšlet. Takhle to zpracovat, takové náročné téma, a humorně. I když ten smích byl takový skrytý, a spíš člověka mrazilo z toho, co se tam dělo, a kam až lidský charakter může dojít.

Václav, České Budějovice

Já jsem to neviděl, já řešil refinancování hypotéky.

Filip, Klapý

Jsem asi moc tvrděj, ale mně se to... prostě zvedal se mi kufr. Jestli víte, co to je. Protože nejenom, že to bylo hnusný, ale ani to nebylo hezký, to představení.

Pavel, Louny

Skvělý černý humor.

Květuše, Vysoké Mýto

DS J. K. Tyl České Budějovice / režie: Jan Štěch
A. Jirásek: Vojnarka

OTEC MOHL BÝT GAMBLER, MATKA PODNIKATELKA

Rozhovor s režisérem Janem Štěchem

Bylo těžké dostat klasiku na amatérské jeviště?

Už když jsme začali na Vojnarce pracovat, padaly nápady udělat ji jinak. Moderněji, třeba jako parodii, ale to si ten text nezaslouží. I kdybychom ji inscenovali jako divadlo na divadle, pořád by to byla napůl parodie. Nakonec jsme se rozhodli jít do ní klasicky, Vojnarkou totiž před sto dvaceti lety začínali své působení naši ochotníci předchůdci.

Ale text je proti původní verzi hodně upravený.

Prvně jsem dostal text. Starý, archaický. A věděl jsem, že s tím nehne a já si říkal, co teď? Tak jsem se do toho pustil a začal jsem jej přepracovávat. Pak jsem zjistil, že Vojnarku dělali v Pardubicích, tak jsme je požádali o jejich text upravený Petrem Kracikem. Pak jsem jejich text vzal, někde jsem jej upravil, někde jsem něco z toho starého textu přidal a někde zas něco ubral.

Pomohla vám tedy úprava zkušeného profesionála Petra Kracika, který hru dělal v Pardubicích?

Moc nám to pomohlo. Kdybych to dělal já, musel bych ta slova hledat. Příprava by mi trvala třeba o měsíc, měsíc a půl déle. Takhle jsme na to narazili a já jim za to děkuju.

Jak přijal výběr textu váš soubor?

Začali jsme zkoušet a všichni se do toho najednou strašně vžili. Zkoušeli jsme skoro třičtvrtě roku. Bylo dobré, že se do toho zapojili všichni. Byla to kolektivní věc a já měl radost z toho, jak to všichni brali.

A přistoupili nakonec i na to klasické pojetí?

Ano, protože i když je to starý text, tak je to skoro současný příběh. A proto to píšu i v programu. Matka, dítě, otec. Kdybychom to převedli do dnešní doby, otec bude navrátilce z nějaké vojenské mise, matka třeba podnikatelka a vztahy by tam mohly zůstat. On by byl gambler, který hraje, a máme současný příběh jako vyšitý. Ale z úcty k předkům jsme to udělali klasicky. Vycházeli jsme z textu, a ten jsme se snažili převést na jeviště. Zajímavé je, že na to koukali i mladí lidé a líbilo se jim to. Impulsem, proč začít klasiku dělat, pro mě bylo, když jsem viděl v Českých Budějovicích představení Petrolejových lamp odehrávajících se v podobné době. Byli tam mladí lidé a zaujalo je to. A i když je to dramatičtější a expresivnější látka než Vojnarka, tak jsem si po téhle zkušenosti řekl, že do Vojnarky půjdu.

Asi pro vás není tajemství, že ve

Volyni bude ještě jedna Vojnarka?

Ano, jsem na ni zvědav, doufám, že ji uvidím a že mě třeba neodvolají domů.

Je to pro vás potvrzení, že klasika má svoje místo i na dnešních amatérských jevištích?

Určitě. My jsme si řekli, že to uděláme tak, jak to ten Jirásek asi zamýšlel. Protože jedna věc je - to říkal i Jan Werich - že autor byl vůl a režisér není. A to pro mě neplatí. Já nemám rád takový ten režisérismus, kdy se dělá jen pro radost režiséra... A bylo to vidět i na tom, když jsme text studovali, že jej lidi vzali za svůj.

Tak to máte i jako režisér lehčí práci, když jsou lidi v souboru přesvědčení, že hru chtějí dělat, a vědí proč.

Přesně tak. A myslím že se nám to podařilo. Nakonec o tom svědčí i to, že jsme postoupili až sem. A ohlasy od mladších i starších diváků v Budějovicích máme. Jeden pán mi řekl: podívejte se, na tuhle hru nebudete mít nikdy plno. To není běžná komedie, jaké tady hraje. Ano, diváků chodí méně, na komedie máme narváno, lidi se chtějí a tady se holt chechtat nemůžou.

Martin Rumler

EMOCE ČESKÉ KLASIKY

Jiráskova zná každý. O tom netřeba polemizovat, ani pochybovat. Nicméně s čestnou výjimkou Lucerny málokdo jeho dramatická díla skutečně četl, natož aby se stala pravidelnou součástí repertoáru tuzemských divadel. Mnohá Jiráskova dramata jsou pak v lepším případě pouhou položkou v maturitních otázkách, většinou jsou však ctěnému čtenářstvu

i publiku zcela neznámá. A hned se na mysl krade kacírská otázka, kde bychom měli příčiny tohoto stavu hledat...

Při pohledu do programu letošního ročníku národní přehlídky by se přesto nezkušenému oku mohlo zdát, že je Jirásek autorem nadmíru živým a oblíbeným, když se jeho Vojnarka objevuje hned ve dvou různých inscenacích dvou souborů z různých regionů naší vlasti.

A co že je ta Vojnarka vlastně zač? Snad nějaká Maryša? Nebo jiná verze Gazdiny roby? Tak trochu ano, ale v mnohém také nikoli. S těmito reprezentanty české dramatické produkce ji sice pojí doba vzniku, obecné téma mezilidských vztahů i způsob uměleckého zobrazování, přesto si dovolím poznamenat, že ony druhé dva zmíněné texty jsou nejen o poznání známější, ale rovněž dramaticky mnohem zdařilejší.

Přitom i Vojnarka má co nabídnout. Single vdova, násilnický alkoholik a gambler, tlak společenského a rodinného okolí: to vše mohou být témata navýsost aktuální, lákavá a silná.

Samotný Jiráskův text si přesto v současném divadelním světě říká o náležitou dramaturgicko-režijní péči. Tu se mu českobudějovičtí inscenátoři sice poskytnout snaží, nicméně přes vhodně zvolenou textovou úpravu Petra Kracíka, z níž vycházejí, a navzdory dílčím úpravám předlohy, jim textový materiál v inscenaci přináší mnohá úskalí. A může místy vést až k přepjatosti a nepatřičnosti dílčích scénických dějů, ba dokonce při potenciální kumulaci neobratností naráží na křehkou hranici mezi výrazem vážným a (telenovelně) sentimentálně přepjatým.

Jako by celá inscenace byla rozkročena mezi chvályhodné či alespoň pochopitelné záměry a následná dílčí zklamání. Herci v ústředních rolích své úkoly plní velmi dobře, přesto jejich konání působí poměrně chladně a mnohdy podává zprávu o charakterech postav, než abychom si je mohli přímo proží(va)t. Výtvarné řešení je možná ve výsledku příliš (muzeálně?) vypulírované a vyumělkované v kostýmech, přitom nabízí zdařilé nápady v prostorovém řešení. Diskutabilní je ovšem již opět využití prostoru herci ke konkrétnímu jednání, které nezřídka vyznívá mechanicky a neústrojně ve vztahu k situacím.

Setkání dvou velikánů v inscenaci hry Aloise Jiráskova českobudějovickým Divadelním spolkem J. K. Tyla tak přináší inspirativní dramaturgickou otázku: jaké emoce a domněnky vlastně vyvolává česká klasika?

Petr Christov

Bylo to krásné, amatérské divadlo je prostě leckdy lepší než profesionální. Bylo to velmi emotivní a ocenila bych výkon herečky v roli Vojnarky.

Dáša, Černěvice

Líbilo se mi to. Jedinečný byl starý Vojnar a vůbec celkově to bylo hodně pěkné.

Jiřina, České Budějovice

Nejsem v tom úplně objektivní, jelikož už jsem viděl hronovskou Vojnarku, která tu taky bude, tak samozřejmě srovnávám a zatím pro mě subjektivně vede hronovská inscenace. Ale obě dvě potvrzují mé překvapení, že se Vojnarka dá inscenovat. Já si myslel, že nedá. A tohle je pro mě druhé potvrzení toho, že dá a že se dá se ctí a že to publikum oslovuje.

Josef Jan, Česká Třebová

Není to úplně můj šálek kávy, ale bylo to propracované, herecky zvládnuté, takže mě to bavilo.

Tereza, Slavičín

Vojnarku jsem viděla už v Dačicích a byla jsem z ní nadšená. Klasika je prostě klasika. Tady, jak byl asi větší prostor, tak to bylo trochu rozvláčnější, ale pořád čistě zpracované a pěkné.

Jaroslava, Český Krumlov

...dokončení ze strany 1

to primárně určené pro marketing, ten se může připojit později. Důležité je, abychom se dozvěděli, co bylo prvním impulsem, jak moc vzešel z touhy nebo z nutnosti. Jaká jsou další témata, se kterými může firma souznít, aby všichni, co do ní chodí, věděli, čeho jsou součástí.

Máme možnost tady vidět tvoje představení O nejlepším lukostřelci. Tvořil jsi ho sám - nápad i provedení. A to všechno pořád na gauči?

Na jiném (smích). Příprava je v zásadě podobná. Necvičím, netrénuji, neučím se text. Potřebuji jiné nástroje. Celé vyprávění stojí na generování a sdělení obrazů. Vypravěč se neučí text zpaměti, protože ho nezná. Příběh drží pohromadě ve sledu obrazů. Proto, když nastoupíš, tak z něj nemůžeš vypadnout, protože jeden vychází z druhého.

Když tedy vypravěč nemá text, tak je každé jeho představení jiné...

Příběh bude pravděpodobně stejný. Ale možná bude o něčem jiném. Téma se mění. Jinak to nedrží pohromadě. Rozdíl mezi monodramatem a vyprávěním příběhu je právě v tom. V monodramatu se kromě toho učíš text zpaměti. A hlavně si vytváříš postavu, ze které nevystupuješ. Vypravěčský výkon je na tom úplně jinak. Můžeš vstupovat do všech postav svého příběhu. A je tam vypravěč jako průvodce. Není to postava děje. Má k němu vztah takový, že jím provází všechny, kteří jsou přítomní. Je sám za sebe. Může komentovat postavy - jako od Brechta. Ale mnohem víc. Úplně svobodně. Vypravěč vlastně bere diváky na výlet a pak je vrací zpátky. Ale vždycky to musí vycházet z tebe.

Podle fotek z představení používáš rekvizity. To je stejně jako u monodramatu.

Jsou to zrychlováky. To, co přineseš, zrychlí porozumění danému obrazu. Stejně je to i s hudbou.

Takže využíváš divadelní zkratku...

Ano. Pomáhá k tomu, aby byl obraz dost barevný, a to dost rychle.

Je tedy možné vyprávění zahrnout pod divadlo? Jako specifický divadelní tvar?

Myslím, že ne. Podle mé představy i mého historického pátrání je vyprávění divadlu dědečkem. Je tisíce let starší než první divadelní pokusy, magické tance. Je to úplně svébytný způsob setkání s příběhem.

Co ti přináší možnost vyprávět příběh?

Pro mě jde o nezvyklý, nebývalý ponor do toho, o čem to je. Je to blízké dotýkání, někdy šťourání do tématu, které jsem si našel. Přijde mi zajímavé ho otevřít ještě s někým jiným. Blízké spojení v režimu teď a tady, což neumí jiné způsoby potkávání se s příběhem. Divadlo má klasickou konvenční čtvrtou neviditelnou stěnu, takže se nepotkáte jinak než na úrovni porozumění. Ne-popovídáte si. Představení je už hotové. Pravda je, že diváci mohou reakcemi představení ovlivnit, ale je spíš kouzlo, když se to stane. U vyprávění je to součástí věci, očekává se to. Na tom je postavené.

Helena Plicková

PROGRAM

Sobota 7. května 2016

10.00 a 16.30 (NN) Divadlo Navenek Kadaň / režie: Tereza Gvoždiáková

I. Levin: Veroničín pokoj

Mládeži do 15 let nepřístupno

10.30 a 16.30 (K) Divadlo poPUD Brno / režie: Zuzana Neuvirtová

K. J. Erben, Z. Neuvirtová: Což jsi se tak zasmušila?

12.30 (MS) Diskuse (Veroničín pokoj)

14.00 (NN – zahrada) **BURKE CUP** – soutěž nejen divadelních týmů o pobyt na DPV 2017

18.00 (MS) Diskuse (Což jsi se tak zasmušila?)

19.30 (NN) Reverzní dveře Brno / režie: Kamila Konývková Kostřicová

J. P. Sartre, K. Konývková Kostřicová: Já jsem Lucien

21.30 (MS) Diskuse (Já jsem Lucien)

23.00 (NN) HOST DIVADELNÍHO PIKNIKU VOLYNĚ 2016

Martin Hak: O nejlepším lukostřelci

Neděle 8. května 2016

10.00 (NN) DS Kroměříž / režie: Ladislav Kolář

I. Levin: Veroničín pokoj

Mládeži do 15 let nepřístupno

12.15 (MS) Diskuse (Veroničín pokoj)

13.30 (NN) Soubor Jiráskova divadla Hronov / režie: Miroslav Houšťek

A. Jirásek: Vojnarka

16.00 (MS) Diskuse (Vojnarka)

Zpravodaj XXV. celostátní přehlídky amatérského činoherního a hudebního divadla Divadelní piknik Volyně 2016. Redakce: Helena Plicková, Petra Jirásková, Martin Rumler, David Slížek. Vydává Volyňská kultura. Náklad 100 výtisků.